

Lessen van economen voor onderwijs

28 november 2017

Door Piet Murre

Toen ik van manager lerarenopleiding voortgezet onderwijs onlangs lector werd, kreeg ik een aardig boekje van de collega's economie. Vier auteurs delen in *Economie draait niet om geld* prikkelende gedachten vanuit een christelijk perspectief. Ik deel er twee en trek er dan vier lessen uit voor het onderwijs.

Bezemer schrijft dat 'de kwantificering van middelen ertoe leidt dat die middelen een eigen leven gaan leiden, en gaandeweg voor doelen worden aangezien'. Als een middel tot doel wordt gaan er dingen fout: 'Voor wetenschappers is veel publiceren dan geen middel tot communicatie met vakgenoten meer, maar het doel van onderzoek. Voor onderwijsgevend is de CITO-score dan geen toetsmoment, maar het doel van het lesgeven.' In een volgend hoofdstuk poneert Bovenberg in de context van risicomanagement: 'Als we onszelf volledig proberen te beschermen tegen menselijk falen, lopen we ook het risico dat we niet meer verrast worden door de ander. Het verlangen om het lijden uit te sluiten berooft ons ook van vreugde'.

Vier lessen

Hier vallen vier lessen uit trekken. Ten eerste is onderwijs risicovol. Als docent heb je doelen die je wilt bereiken. Maar je kunt nu eenmaal niet 100% garanderen dat en wat er precies geleerd wordt.

Twee: Meer en vaker meten hoe de leerprestaties zijn, kan ertoe leiden dat de toets het doel wordt, in plaats van een middel. Je hoort dat terug van kinderen als er uitgebreid, dagenlang soms, geoefend moet worden. Leerkrachten geven aan dat ze er voor landelijke happenings als de CITO-toets en het centraal examen nog een tandje bij doen. Oefenen, trainen, africhten. Het is worstelen met de verhouding tussen toetsresultaten en werkelijk leren en ontwikkelen. Het echte doel van het onderwijs verdwijnt naar de achtergrond.

Ten derde voorkomt het 'verlangen om lijden uit te sluiten' dan misschien dat de school slecht scoort of onaangename gesprekken moet voeren rond resultaten. Maar het sluit in elk geval niet uit dat leerlingen dagenlang in een toetsmal geperst worden. En dat is tijd die niet in onderwijs gestoken kan worden.

Tenslotte berooft een excessieve nadruk op toetsen zowel leraren als leerlingen ook van vreugde. De vreugde namelijk van diepgaand leren. De vreugde van onderwijs dat op zijn tijd verrassend kan zijn. Zeker als er echte, open vragen aan bod komen in plaats van rituele vragen met maar één goed antwoord.

Het wordt hoog tijd dat iemand eens in kaart gaat brengen hoeveel toetsen er eigenlijk afgelegd worden door een leerling in zijn schoolloopbaan, hoeveel tijd dat vergt. Mijn hypothese is dat er tijd terug kan naar onderwijs en leren en dat dit op zijn tijd nog vreugdevol kan zijn ook.

Bezemer, D., Bovenberg, L., Canoy, M., Toxopeus, H. (2015). *Economie draait niet om geld*. Amersfoort: ForumC.

